

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHold

Krevende liturgireform / Tekstboken og kirkeåret / Fra bispedømmerådene og Kirkedepartementet

SØNDAGSTEKSTEN

Påskennatt - Ingvild Helene Mydske Fallegård

Påskedag - Dag Øivind Østereng

2. påskedag - Kjell A. Skartseterhagen

Utfallet av liturgireformen vil trolig ha mer å si for hva slags kirke Den norske kirke vil være i fremtiden, enn resultatet av kirke-stat-prosessen.

Krevende liturgireform

Nytt forslag til gudstjenesteliturgi stiller menighetene svært fritt på mange punkter, men er overraskende restriktiv på andre. Er det virkelig gitt at en felles rekkefølge ("ordo") er tilstrekkelig for å holde gudstjenestelivet i Den

norske kirke sammen? Har man funnet det rette forhold mellom økumeniske impulser og luthersk arv?

Den norske kirke er nå inne i en avgjørende fase i en svært omfattende liturgireform. Kirke-

rådet sendte i fjor ut forslag til ny gudstjenesteliturgi, ny dåpsliturgi, ny tekstbok og ny salmebok til høring, med frist 15. september i år. En rekke instanser i kirken arbeider nå med høringsuttalelser, og en rekke menigheter prøver ut elementer i forslagene i sitt gudstjenesteliv. Så skal Kirkemøtet i 2010 gjøre de endelige vedtak om hva som skal gjelde i årene som kommer.

De foreslåtte endringer representerer svært omfattende endringer i Den norske kirkes gudstjenesteliv - mer omfattende enn på lenge.

Mer direkte enn f.eks. spørsmål som handler om kirkelig organisering og forholdet kirke-stat handler det her om forhold som

griper direkte inn i kjernen av kirkens liv. Betydningen av organisatoriske endringer skal ikke undervurderes. Likevel: Utfallet av liturgi-reformen vil trolig ha mer å si for hva slags kirke Den norske kirke vil være i fremtiden, enn resultatet av kirke-stat-prosessen. Nettopp derfor er det viktig at høringsprosessen blir av så høy kvalitet som mulig, både når det gjelder bredde i oppslutningen, og når det gjelder substansen i vurderingene. Høringsprosessen bør dessuten ikke være en lukket sak, bare for de innvidde. Også offentlig debatt om ulike sider ved reformen er viktig og nødvendig. Luthersk kirketidende tar mer enn gjerne imot bidrag i denne sammenheng.

Det er et bredt materiale, og det er et komplekst felt man må ta stilling til. Et forhold som gjør det spesielt vanskelig å forholde seg til reformen, er at man ikke uten videre vet hva som kommer ut av den, uansett hva som blir vedtatt. I motsetning til tidligere reformer, der det meste var fastlagt i og med den foreskrevne liturgi, forutsetter reformen en omfattende lokal frihet og tilpasning. Under stikkordene *fleksibilitet*, *involvering* og *stedegengjøring* forutsettes det at den enkelte menighet skal utforme sitt eget liturgiske opplegg, med utgangspunkt i de felles rammer som blir vedtatt. Den faktiske liturgi i Den norske kirke i årene som kommer, blir derfor summen av det som vedtas i de mange lokale gudstjenesteutvalg.

Reformens ønske om lokal forankring og involvering er anliggende en uten videre kan identifisere seg med. Samtidig vil det være et

tap om ulikhetene blir så store at man har vanskeligheter med å kjenne seg igjen når man beveger seg fra menighet til menighet. Det må være mulig å kjenne igjen Den norske kirke som ett kirkesamfunn også etter liturgi-reformen!

I forslaget til hovedgudstjeneste er variantene mange, og som det ikke er nok, heter det om mange av leddene at de foreslåtte tekster bare er "eksempler". Det viktigste grep for å skape gjenkjenning og sammenheng mellom de ulike lokale gudstjenesteordninger er tanken

Det kreves en helt annen liturgisk kompetanse både fra prester og menigheter etter reformen!

om gudstjenestens ordo, dvs. at tingene skjer i en viss rekkefølge som er felles for alle lokale variasjoner. Gjennom bruken

av et latinsk begrep for å betegne noe så elementært som rekkefølge og disposisjon, gir man inntrykk at det dreier seg om et eller annet overordnet teologisk prinsipp. I virkeligheten er dette et begrep som er innført av moderne liturgikere for å beskrive det som skjer i gudstjenesten. At menighetene presenteres for et slikt begrep som det sammenbindende prinsipp, kan virke fremmedgjørende og en smule autoritært: Bruken av latin gir inntrykk av det dreier seg om et hellig prinsipp som er hevet over enhver diskusjon.

Det spørres også om tanken om den samme rekkefølge i virkeligheten er tilstrekkelig som sammenbindende element - og om dette er noe som vil bli oppfattet av vanlige kirkegjengere. Mange menigheter vil også oppleve det unødige begrensende at de kan velge alternativer for det meste, men ikke får lov til å innlede gudstjenesten med syndsbekjennelse eller ha trosbekjennelsen etter andre lesning istedenfor etter prekenen.

Viktigere enn en formal "ordo" er det å skape en bevissthet hos dem som skal utforme fremtidens gudstjeneste, om hva en gudstjeneste dypst sett er. Her gir høringsdokumentene etter mitt skjønn for liten hjelp, og noe sånt var kanskje heller ikke å vente. Desto større er behovet for bevisstgjøring og opplæring i neste fase, når de lokale liturgier skal utformes. Det kreves en helt annen liturgisk kompetanse fra både prester og menigheter etter reformen!

Selv om den foreslåtte gudstjenesteordningen er svært fleksibel, er den på enkelte punkter overraskende foreskrivende, ikke bare når det gjelder rekkefølge. En merker seg f.eks. at et gammelt stridsspørsmål i Den norske kirke, nemlig spørsmålet om etterkonsekrasjon, nå er foreslått løst ved å gi den ene fløyen rett: "Hvis det ikke innvies nok [brød og vin], bes det en bønn over de nye gavene der innstiftelsesordene flettes inn" (Forslag til ordning for hovedgudstjeneste, s. 52). Hva med dem som opplever en slik praksis som

uttrykk for en forvandlingslære og mener at elementene konsekreres ved å tas i bruk i måltidet?

En annen type endring er at det nå forutsettes at menigheten "som en hovedregel" skal stå under salmesangen. Selv om det er gode grunner for dette, er nok det av de ordninger som norske menighetslemmer vil oppleve mest radikal - i verste fall også fremmedgjørende.

Forslagene både til liturgier og til tekstbok er båret oppe av et sterkt økumenisk anliggende. Man ser i forslagene mange frukter både av at liturgikk er blitt et økumenisk fagfelt, og av at kirkene har nærmet seg hverandre på det liturgiske feltet. Iblant får en følelsen av at det økumeniske blir et argument i seg selv, uten at det er tilstrekkelig underbygd. Å gjøre det som andre gjør, er ikke nødvendigvis en god idé om en ikke kan gi andre gode grunner for det.

Hensynet til det økumeniske må på den annen side veies opp mot de verdier som ligger i vår egen kirkelige tradisjon. En liturgireform i Den norske kirke i dag må være både økumenisk og luthersk fundert.

Et spørsmål som særlig fortjener å bli løftet fram, er forståelsen av *Ordet* i gudstjenesten. F.eks. er det i veiledningen til gudstjenestens hoveddeler primært fokusert på *det skrevne* ordet, slik det blir formidlet gjennom tekstlesningene. I luthersk teologi og gudstjenesteliv har man imidlertid også hatt et særlig fokus

En liturgireform i Den norske kirke i dag må både være økumenisk og luthersk fundert.

på det *muntlige* ordet som det redskap Gud bruker for å skape tro. Ifølge CA 5 har Gud for at vi skal komme til tro, innstiftet en tjeneste

med å "lære evangeliet" - ikke bare lese det! Det er viktig at vi ikke utformer en gudstjenesteordning der prekenens plass og funksjon blir utydelig. Når forslaget legger opp til at tekstlesning og preken skal skilles fra hverandre, kan det føre til at prekenens karakter av tekstutleggelse svekkes. Det vil i så fall være en svært uheldig konsekvens av reformen - både luthersk og økumenisk sett.

HARALD HEGSTAD
harald.hegstad@mf.no

Tekstboken og kirkeåret

AV HARALD KAASA HAMMER

Personlig innsteg

Det siste året har jeg holdt kurs om forslaget til ny tekstbok for prestekolleger i mer enn tjue prostier. Jeg bærer med meg mange gode følelser: Det er lovende for Den norske kirke at prestene gleder seg til å forkynne nye tekster. Det har vært et privilegium å være med i gruppen som har forberedt denne tekstboken. Jeg har aldri lest så mye i Bibelen, verken alene eller sammen med andre. Det er en bok som vinner seg ved nærmere bekjentskap - og det vokser frem vennskap over en åpen Bibel!

Nå er tiden for høring

Frem til 15. september i år prøves tekstboken ut i utvalgte menigheter over hele landet, men alle menigheter kan delta, og alle enkeltpersoner kan komme med innspill, små og store. De kan sendes til lillian.dittmann@kirken.no. Det er oppnevnt nye høringsutvalg. De er selvstendige i forhold til oss som har bidratt tidligere i prosessen. De vil gå gjennom alle uttalelser og innspill, og forme reviderte forslag som så skal opp til endelig behandling på Kirkemøtet i 2010.

Nå er tiden til å bidra til at vi får en god tekstbok for Den norske kirke i 30 år fra advent 2011! Denne artikkelen er ment som lesehjelp i møte med tekstbokens om lag 800 tekster. Se også Høringsdokumentet som fulgte reformforslagene!

Hva er nytt?

Når vi sammenligner de endringene som nå foreslås, med det som skjedde i 1977, må vi si at det den gang var en revolusjon, mens det denne gang er en reform. I 1977 ble det innført en gammeltestamentlig lesning i alle gudstjenester, mens det før bare var 25 totalt i tekstboken. Det ble også innført tilleggstekster på hver søndag. Det ble innført tolv nye kirkeårsdager, som Julaften og Kristi forklarelsesdag. Og det ble en rekke nye betegnelser på søndagene, som Vingårdssøndag og Såmannssøndag. I 1988 kom det en ny utgave med mer enn 100 endringer. I 1999 fikk vi tilbake Mikkelmesse etter 230 års fravær.

Vi går nå tilbake til tre tekstrekker og sløyfer tilleggstekstene. Forslaget setter opp en poetisk tekst som kan synges mellom de to første lesningene, og det settes opp en fortellingstekst til hver søndag. Fortellingsteksten kan erstatte de oppsatte lesetekstene når det er familiegudstjeneste. Fortellingstekstene er tilpasset de andre tekstene på søndagen, men utgjør samlet en bibelhistorie for voksne og barn. Vi antar at denne samlingen kan få større og større betydning etter som fortellingsstoffet blir redusert i skolen.

Alle periodene i kirkeåret får *tiden* i navnet, for å gi en tydeligere opplevelse av kirkeårstidene. Åpenbaringstiden begynner med Kristi åpenbaringsdag, og søndagen etter kalles 2.

søndag i åpenbaringstiden. På samme måte blir Påskedag regnet som første søndag i påsketiden. Når det ikke lenger er noe som heter 1. søndag etter påske, kan vi kanskje oppleve å få slutt på hilsenen "Vel overstått påske"!

Det er ført opp flere spesielle dager, som menighetene kan vedta og plassere selv: Kyndelsmesse (2. februar), Minnedag (tekster til bruk der det er minnegudstjeneste, for eksempel ved Allehelgensdag), Skaperverket, Kristen enhet, Rettferdighet og fred og Forfulgte og undertrykte.

Trenger kirken en større Bibel?

Tekstboken utgjør bare en sjettedel av Bibelen, om lag 5500 av 31173 vers. Dette kan det bli mange skjevheter av! Det trengs våkne bibellelere og forskere som kan avdekke overrepresentasjon, underrepresentasjon og mangler i utvalget. Ved endringen til tre tekstrekker øker antallet ordinære lesetekster fra 456 til 745. Det gir større rom for et bredt utvalg.

Det er nok en del prester og menigheter som opplever slitasje av å få de samme tekstene annethvert år. "Å ja, er det den igjen!" er et ganske destruktivt møte med Guds ord!

En utfordring til de gammeltestamentlige fagmiljøene

Hvorfor reduserte de til to rekker i 1977? Det er tankevekkende å lese begrunnelsen for å redusere til to tekstrekker: "Det ville bli særlig vanskelig å finne gode GT-tekster til en 3. rekke." (NOU 1976:44 *Nye tekstrekker i kirken*, kapittel I.C.)

I dag må vi trekke på smilebåndet av et slikt utsagn, men smilet vårt sier noe om hva som er skjedd med oss og med vårt forhold til Det gamle testamente gjennom disse årene. Det er god grunn til å etterlyse en evaluering: Hvilke endringer har skjedd i norske menigheters forhold til Det gamle testamente? Er det ønskelige endringer? Hva gjør endringene med bibel-synet? Hva er veien videre? Det er også skjedd store endringer i undervisningen på GT-sektoren på disse 30 årene. Hvilke konsekvenser har det for forkynnelsen?

Det skjedde en mobilisering av de gammeltestamentlige fagmiljøene i 1977. Vi fikk gode hjelpebøker for møtet med Det gamle testamente og til forkynnelse av de gammeltesta-

mentlige tekstene. Vi håper på et lignende engasjement ved denne reformen.

Valg av tekstrekkemodell

"La oss i det minste begripe hvorfor de tre tekstene er plassert sammen!" Dette innspillet er det vi oftest har fått i forberedelsen av tekstboken. Kirkemøtet i 2006 gikk inn for *den nordiske modellen*, altså med vekt på sammenheng mellom tekstene på den enkelte søndag. Vi har ryddet i rester av tradisjoner som ikke lenger er levende i kirken, og som har gjort det vanskelig å forstå plasseringen av enkelte tekster.

Alternativet ville være *Revised Common Lectio-nary* (RCL) som er utbredt i den engelsktalende verden. Inspirasjonen til RCL er en tekstbok med utspring i Det annet Vatikankonsil på 1960-tallet. Flere mener at denne tekstboken har gitt en bibelvekkelse i Den katolske kirke. RCL er bygget over langsgående lesning - såkalt halvkontinuerlig lesning - gjennom Matteus-evangeliet det ene året, og Markus og Lukas de to andre årene. Johannes-evangeliet leses i høytidene.

Etapper i et stafettløp

Tekstarbeidet kan på mange måter sammenlignes med et stafettløp: Fra den første pinse har evangeliet vært på vei til stadig nye folkeslag og generasjoner. Mange har trodd og forkynt for oss, og overlevert evangeliet etter beste evne. Å komme med forslag til tekstbok er en ganske usynlig etappe i stafetten, i forhold til den avgjørende etappen opp på prekestolen og frem til tilhørernes ører.

I forberedelsen av enhver stafett er det viktig at alle som løper, koordinerer etappene med hverandre. Det betyr noe for dem som skal forkyne tekstene, å kjenne prinsippene tekstene er valgt etter, og å vite hvilke vurderinger som er gjort i forslag, behandling, høring, drøfting og vedtak, frem til tekstboken blir redigert og trykt og presentert og distribuert og mottatt. I denne reformen er det lagt opp til en åpen prosess. Det betyr at alle inviteres inn i høringen, med stor mulighet til å påvirke før vedtakene blir gjort.

Hvordan velge tekster?

I arbeidet med forslaget til tekstbok begynte vi

selsvagt ikke fra bunnen av. Vi tok utgangspunkt i norske tekstbøker og de nye finske og svenske tekstbøkene fra 2000 og 2002, og vi hadde sideblikk til Revised Common Lectionary. Forslaget er ikke bare en justering av nåværende tekstbok, men en ny tekstbok med økumenisk perspektiv.

I forståelse med NFG arbeidet vi etter ni kriterier: Et bredt tilfang av tekster, sammenheng mellom tekstene på den enkelte dag og søndagene før og etter, progresjon fra søndag til søndag innenfor den enkelte kirkeårstid, fokus på tekstenes lengde, egnethet for høytlesning, inkluderende språk, egnethet ved familiegudstjenester, økumenisk perspektiv og tydeligere tekstvalg til 1. og 3. trosartikkel.

Bredt tilfang av tekster

Både det første og det siste av de ni kriteriene strekker seg mot bredde i bibelstoffet. En halv gang til så mange tekster gir jo gode muligheter til det. Rut og Nehemja og Høysangen er kommet med, og Salmenes bok står overfor en renessanse med poetiske tekster hver søndag.

For å få teologisk bredde har vi sett tekstene i forhold til leddene i den apostoliske trosbekjennelsen. Det går muligens an å si at norske teksttrekker har hatt ensidig fokus på frelsen i Kristus. Dette er risikabelt å si, for skal ikke det være viktig lenger, det da? Men det kan ikke være galt å forankre frelsen i Kristus i trosbekjennelsen!

I *første trosartikkel* bekjenner vi troen på Gud som Skaper og Far. Det kommer rimelig godt frem i tekstene. Men mange tekster går lenger enn det. Gud har sin vilje med hjem og familie, arbeidsliv og samfunnsliv, rettferdig fordeling og internasjonalt ansvar. I hustavlen i Lille katekisme er disse tekstene fremhevet, men de har ikke hatt tilsvarende plass i tekstbøkene.

Andre trosartikkel har vært rimelig bra dekket i tekstbøkene, men at Jesus er Herre også i endetiden, og forventningen til hans gjenkomst, kan lett drukne i de truende tekstene.

Sentrale tekster til *tredje trosartikkel* er i dag trykt sammen i pinsehelgen. Det kan ikke være riktig at nådegavekapitlet i 1 Kor 12 bare leses på Pinseaften - hvor mange har gudstjeneste da? - når også Rom 12 bare finnes som tilleggstekster. Den hellige ånd bygger Guds kirke og

menighet og gjør oss til Jesu legeme på jorden. Et rikholdig utvalg av disse tekstene er plassert tidlig på høsten i den nye tekstboken.

Tekster som samtaler

Målet med sammensetningen av tekster på den enkelte dag har vært at de skulle føres sammen til samtale med hverandre - altså mer enn at de bare skal passe sammen rent tematisk. Det er en høy målsetting, og vi tror vi har nådd den noen ganger. Fortellingen om Abrahams tjener som møter Rebekka ved brønnen, åpner nye perspektiver på Jesu samtale med kvinnen ved Sykars brønn.

Behov for kvalitetssikring

Det ble satt av halvannet årsverk til oss som skulle levere forslag til tekstbok. Vi som leverte forslaget, kan ikke klage på at vi fikk for dårlig tid. Men vi nådde likevel ikke den nødvendige kvalitetssikring i innspurten. Da NFG i 2008 vedtok den tekstboken som nå er ute på høring, strøk de 66 tekster fra forslaget, føyet inn 41 nye tekster og satte 17 tekster opp en ekstra gang.

Dette vedtaket gav på mange måter en kvalitetsheving av tekstboken. Det hentet inn mange umistelige tekster, som for eksempel at troen kommer av budskapet som høres og til frihet har Kristus frigjort oss.

Samtidig må det være lov å peke på en del av de tekstene som ble tatt ut, og be høringsinstansene se på dem med oppmerksomhet:

1. *Skapelsen og forvalteransvaret*. Kan det være riktig at vi ikke skal lese at Gud skapte mennesker i sitt bilde, til mann og kvinne? Teksten leses bare på Påskenatt/ottesang - hvor mange steder feires den? Og oppdraget om å dyrke og passe hagen må vel med i en verden som driver rovdrift på naturen.

2. *Sakramentene*. Frelsen i dåpen er en hovedsak i vår kirke. Det blir ikke riktig å ta bort at Gud frelste oss ved det bad som gjenföder og fornyer, eller om vannet i dåpen frelser oss og er en god samvittighets pakt med Gud. Versene om å ete og drikke på urett vis har holdt mange borte fra nattverden. Teksten bør komme opp på prekestolen, så det kan forklares at det er uverdige nattverdfeiring det står om, ikke at deltagerne må være verdige før de kommer.

3. *Menigheten*. Teksten som er bakgrunn for å snakke om det allmenne prestedømme bør være med, likeså at det er Gud som gir vekst, mens hans tjenere planter og vanner.

4. *Livstolkning og etikk*. Jesajas møte med Gud i tempelet er tatt bort, likeså flere tekster om engler, for eksempel at de er sendt ut for å hjelpe dem som skal arve frelsen. Den kloke forvalteren er borte, og at vi venter en ny himmel og en ny jord hvor rettferdighet bor.

5. *Tretten ut og én inn*. I arbeidet med forslaget ble det lagt vekt på å få frem og fremheve tekster om kvinner og kvinners erfaringer. Det er merkelig at tretten av disse ble strøket, for eksempel Jesu samtale med Marta om oppstandelsen. Dette er jo også en nøkkelt tekst om Jesus som Messias. Teksten om Føbe og Junia kom inn, men det er ikke nok.

Til hjelp i vurderingen av hva som bør inn og ut, finnes det en oversikt over forskjellen mellom 1977 og 2008 på www.kirken.no og forskjellen mellom 2007 og 2008 på www.preken.net.

Er kirkeåret en arv fra apostlene?

Hver gang kirken reformerer sin tekstbok, skjer det også noe med kirkeåret. Vi er blitt glade i kirkeåret som ramme for tekstene vi forkynder. Likevel har kirkeåret bare eksistert i en fjerdedel av kirkens historie. Betegnelsen *kirkeår* kjenner vi først fra slutten av 1500-tallet. Først på den tid hadde søndagene, helgendagene og de store festene grodd sammen til en årskalender.

Kirkeåret er grodd sammen - er det nå i ferd med å bli overgrodd?

I mange sakristier henger en plakat med kirkeårets farger bundet sammen til en blomsterkrans. Det er en flott beskrivelse av kirkeårets fremvekst gjennom historien. Kirkeåret har grodd fint sammen. Men nå er det i ferd med å bli overgrodd!

På Kirkemøtet i 2006 ble det sagt at *det tradisjonelle kirkeåret står stadig i fare for å bli smuldret opp av de mange gode sakene*. Mange ser verdien av kirkeåret og vil gjerne ha sin faste plassering der. Ulike organisasjoner har allerede adoptert dager og kirkeårstider, så vidt jeg vet uten noen avtale med ansvarlige myndigheter. Og det er en rekke andre som

også banker på og vil inn. Kirkeåret står i fare for å bli så fullstappet av gode saker at tekstene kan forsvinne i alt det gode.

Lokale primstaver?

Flere har ønsket at kirkeåret skal gjenspeile naturårets gang, med solvør, såtid og innhøsting. I praksis blir dette enda et press på kirkeåret. Det er ikke lett å fastsette feiring av såtid og innhøsting i et langstrakt land som Norge. Såmannssøndag faller ofte sammen med såtid på Jæren, men hva med Indre Troms? Det er nok klokest å fortsette med Høsttakkefest under spesielle dager, så menighetene kan legge den der det er naturlig.

I Søre Sunnmøre prosti er de bestyrtet over at Seljumannamesse ikke er med i tekstbokforslaget! Den og andre lokale tradisjoner kan føyes inn i lokale primstaver som supplerer kirkeåret. Der kan menighetene også føye inn sentrale initiativ fra kirkelige råd og fra organisasjonene.

God plass og tydelige opplevelser

Det har vært to viktige prinsipper for arbeidet med kirkeåret i denne omgang: For det første at det skal være god plass til tekstene der de står i kirkeåret, og for det andre at menigheten skal kunne oppleve kirkeårstidene som sammenhengende årstider i kirkens forkynnelse.

Et eksempel på det første prinsippet er Stefanusdagen som fikk sin plass på 26. desember kanskje mer enn 300 år før julen ble lagt rundt den. Vi tar vare på Stefanustradisjonen i en av rekkene, men har en spesiell dag for forfulgte og undertrykte, hvor solidaritet og forbønn kan komme mer til sin rett. Annen juledags tekster blir i praksis undertrykt der de er i dag.

Et eksempel på det andre prinsippet er åpenbaringstiden. Viktige tekster som åpenbarer Jesu herlighet, blir ofte borte på grunn av påskens forskyvning, og fordi to forfaste-søndager uten direkte åpenbaringskarakter har fått fast plass foran Kristi forklarelsesdag.

En liturgihistorisk relikviesamling eller et levende kirkeår?

Fastetiden og forfasten i nåværende kirkeår gjenspeiler et finurlig stykke liturgihistorie. På 300-tallet ble fastetiden satt til førti dagers

avhold fra mat fra Askeonsdag frem til påske. Etter hvert ble menigheten innrømmet fastefri på søndager, med påfølgende tidligere oppstart av fasten for å få netto førti dager. Deretter ble torsdagene og så lørdagene fastefrie, og fastestarten satt enda tidligere. Slik fikk vi tre søndager i *forfasten*, de som nå kalles Vingårdssøndag, Sámannssøndag og Fastelavnssøndag. Så har vi nå Midtfastesøndag på 4. søndag i faste, med brødunder-tekster som signaliserer fastepause. Kan disse fire dagene få noen annen funksjon enn relikvier i kirkeåret? I Norge har vi ikke en levende fastetradisjon som gir mening til fastefri og fastepause.

Forslaget har bevart en brødunder-tekst på 4. søndag i fastetiden, den som sier at påsken var nær, men ellers er det tekster som tolker påsken: Kaifas ord om at det er bedre at en dør for folket enn at hele folket går til grunne, og Jesu ord om kobberslangen og "den lille Bibel".

I motsetning til forslaget i 2007, har NFG valgt å videreføre forfasten, antagelig fordi Vingårdssøndag og Sámannssøndag er blitt så innarbeidet. Dette bør vurderes nøye i høringsfasen. Sámannssøndag kan beholdes der den er, under synsvinkelen Ordet som åpenbaring, mens Vingårdssøndag hører mer hjemme blant tekster om tjenesten i Guds rike. Det er viktig å sikre at åpenbaringstiden får et minimum av tekster og dager.

Hva gjør vi med treenighetstiden?

Det er symptomatisk at tiden har skiftet navn flere ganger. Inntil 1977 het det 23. søndag etter trefoldighets fest. I forslaget har tiden fått navnet *treenighetstiden*. Det sier alt og ingenting, og kunne like gjerne stå som tittel på første del av kirkeåret. Vaklingen i navnevalget henger nok sammen med utydighet i innhold.

Eivind Berggrav skrev om treenighetstiden: "Den 'gamle' rekke er et sett av tradisjoner som festnet seg uten en på forhånd avgjort plan. Det er teologisk etterpåklokskap som har ment å finne sindrige kombinasjoner og skjulte finesser i tekstvalget." (*Tider og tekster* 1947, side 99)

Forslaget tar et skritt i retning av gjennomtenkte kombinasjoner, i stor bevissthet om at det ikke skal settes snevre pedagogiske rammer for tekstene. Vi beholder tekstkretsene i den

"gamle" rekke, men ikke nødvendigvis i den gamle rekkefølgen. Vi foretar en varsom gruppering av "gamle" rekkes tekster:

Fra treenighetssøndag til apostelsøndag er det samlet tekster som knytter disse søndagene sammen. 7. til 11. søndag samler tekstene som fokuserer på Guds vilje for livet i hans skaperverk. 12. til 16. søndag faller oftest sammen med semesterstart, og har tekstene om menighet, medarbeidere og nådegaver, om kjærlighet og tjeneste og et helt hjerte. 17. til 23. søndag samler tekstene om livet i Guds rike: om Guds barmhjertighet og vår, om lidelse og legemets oppstandelse, om anger og omvendelse, om Guds tilgivelse og vår, og om hans oppsøkende frelsesvilje.

Ved neste revisjon om tretti år, er kirken kanskje klar til å sette et meningsfullt navn på treenighetstiden!

SØNDAGSTEKSTEN

Ingvild Helene Mydske Fallegård, Dag Øvind Østereng og Kjell A. Skartseterhagen

Påskenenatt

11-12. april 2009

Prest: Kristus er oppstanden!

Menighet: Ja, han er sannelig oppstanden!

Med veksellesning feires den oppstandne Herre og Frelser. Feiringen står sentralt i denne midnattsgudstjenesten, feiringen og festen, over lyset som er sterkere enn mørket, livet som er sterkere enn døden. I denne natten følger vi de første som fikk oppleve det utrolige: Graven var tom! Graven er fortsatt tom...

Påskan er den eldste og største høytiden i kristenheten. Det merkes fortsatt mange steder i verden. Her hos oss har kanskje andre kristne høytider tatt over førsteplassen i folks bevissthet, men i kirken er intet større enn dette: Livet har vunnet!

De første årtiene etter Kristus feiret kirken Jesu oppstandelse hver natt til søndag, slik det fortsatt feires den dag i dag, som i den armenske delen av Gravkirken i gamlebyen i Jerusalem. Å stå der i mørket, bak tykke søyler, midt på natten og oppleve prosesjonen av menn kledd i hellig presteskud, og med en sang som tar pusten fra en, er en opplevelse å leve lenge på.

Kirkerommet:

Gudstjenesten starter med et mørkt kirkerom, for å minne oss om det mørket som lå over Jerusalem i dagene etter langfredagens korsfestelse - det samme mørket som kan fylle våre liv,

mørket som skaper avstand, fortvilelse og sorg.

Så bryter lyset igjennom sammen med hilsenen: Kristus er oppstanden!

Kristus-lyset, også kalt påskelyset, er det første lyset som bæres inn i kirkerommet denne natten. Har man ikke noe Kristus-lys, brukes prosesjonslys og alterlys. Lyset sprer seg fra prosesjonen videre ut i kirkerommet i første delen av gudstjenesten, slik også nyheten spredte seg, fra den tomme graven, til disiplene, til stadig nye folk og generasjoner. Lysene tennes på alteret, ved døpefont og andre steder fordi "Kristus er oppstanden!"

Så kles alteret i festens glade og rene hvit farge; blomster får glede oss, påskeliljens gule farge; lovsangen får tone fritt.

Sist natt vi feiret i kirkerommet, var jule-natten. Tradisjonen med påskenenattsmesse er noe mer forankret i Den norske Kirke, slik jeg har oppfattet det. Stadig flere steder prøves denne messen ut, selv om deltakerne ofte kan være få. Det er kanskje verdt å minne oss om tradisjonen om at messen feires på vegne av dem som ikke er der. Mist altså ikke motet, om kirkebenkene dog er noe glisne også denne natten.

Denne natten, den lyse natten, er befrielsens natt.

Tilbake til mørket: Vi skal prøve å forholde oss til denne nattens tekster gjennom begrepene mørke og lys. Syndsbekjennelsen handler om nettopp denne overgangen, fra vårt mørke til Guds lys. Fra den svenske kirke har

jeg hentet denne bønnen for påskenattens syndsbejelse:

Barmhjertige Gud,
Du seirer over ondskapen
Jeg ber om å bli ren og tilgitt.
Du seirer over døden
Jeg ber om håp og fremtid.
Du lysets Herre,
Du seirer over mitt mørke.
For Jesu Kristi skyld,
Amen.

Prekentanker:

De tre kvinnene var tidlig oppe denne morgenen. Men det var ikke matlagning og feiing av gulvet som stod på dagsprogrammet. De hadde kjøpt olje; de skulle salve sin døde venn og Mester. Jeg ser for meg at de møtes idet natten snart blir dag, litt morgentrotte, tunge av sorg og samtidig klartenkte nok til å fundere på den store praktiske utfordringen: Steinen, hvem skal flytte den?

Så blir de redde.

Redselen er mørk; redsel og mørke henger jo ofte sammen, som det å være mørkeredd.

Også israelittene på flukt fra fangenskapet i Egypt (lesetekst fra 2 mos 14) var redde. De anklaget Moses for å ikke la dem dø i Egypt. Skulle det være bedre å dø i ørkenen? Men Moses oppmuntrer dem med løftet: *"Herren skal stride for dere, og dere skal være stille."*

Underet skjer: Havet deler seg, og israelittene kan gå tørre over på den andre siden. Og praktisk ordnet er det også: Guds engel og skyttotten som var foran dem, flyttet seg og tok plass bak dem. De beskyttet folket. På den ene siden var skyen mørk, og på den andre siden lyste den opp natten, vers 19 og 20. Mørke og lys, redsel og glede over redningen.

Engelen ved den tomme graven var kledd i hvitt, i lysets farge. Ikke bare engelens ord, men også hans klær forteller om det som har skjedd; Mesteren er stått opp! Lyset har overvunnet mørket.

Selve oppstandelsen er det vanskelig å få tak på. Vi vet ikke hvordan det skjedde. Vi vet bare at det skjedde. Vi møter menneskene som fikk oppleve det; vi hører de første vitnesbyrdene. For det stoppet jo ikke etter vers 8! Kvinnene ble redde; de flyktet til og med, skjelvende og

ute av seg. De var redde; de sa ikke et ord.

For oss som lever i land med religionsfrihet er det vanskelig å forstå frykten. Frykten for å si hva man tror på. Jeg tenker på kristne som forfølges på grunn av sin tro. Det er fortsatt kristne som er redde for å si et ord om sin tro og sine erfaringer med den Oppstandne Kristus.

Gud er en Gud som tåler mørke, men som overvinner det.

Gud er en Gud som møter menneskers mørke og vår redsel.

Gud er en Gud som gir mot, midt i vår redsel.

Kvinnene fikk motet tilbake.

Vitnesbyrdet fikk ben å gå på, og lyset spredde seg utover jorden, slik dagen hver morgen vinner over natten.

Alle evangeliens fortellinger om oppstandelsen er ordknappe.

Med ord forklares det uforklarlige, det som aldri har skjedd før.

Gud blir menneske; Gud dør - Gud vinner over døden.

Prest: Kristus er oppstanden!

Menighet: Ja, han er sannelig oppstanden!

**INGVILD HELENE
MYDSKE FALLEGÅRD**
Komminister i Torslanda

Bytte af præstebolig.

Undertegnede ønsker at bytte bolig med norsk præst i perioden 6. - 20. Juni; gerne i eller ved Bergen.

Jeg bor i Viborgs ældste bolig og kan desuden tilbyde et sommerhus på øen Fur i Limfjorden (kan også lejes).

Arndt Jessen Hansen

Sct. Leonis Stræde 1

DK-8800 Viborg

ajh@km.dk; tlf. +45 86 62 04 37

Påskedag

12. april 2009

Prekentekest: Matt 28,1-8

Lesetekster: Sal 118,14-24 og 1 Kor 15,1-11

Et levende håp

"Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i sin rike miskunn har født oss på ny og gitt oss et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde" (1 Pet 1,3). Denne lovprisningen fra Peters første brev fanger opp og fokuserer presist på det som er påskedagens store budskap, nemlig det levende håpet som finnes i denne verden på grunnlag av Jesu oppstandelse fra de døde.

Påskedag er dagen da kirken - sammen med Peter og oppstandelsesvitnene - proklamerer den historiske hendelsen som har funnet sted, og som på en enestående måte skaper en ny virkelighet for alle mennesker og hele skapningen - et levende håp for alt som ennå ligger strevende under syndens og dødens vilkår. Påskedag forkynner inkarnasjonens hensikt, kjødets oppstandelse - og med det et helt nytt liv i Kristus. Det burde ikke være vanskelig å finne fokus påskedag - Kristus er oppstått!

Et par anmerkninger til teksten

Tidens teologi, ikke i betydningen den teologi som finnes i tiden, men *teologien om tiden*, er et sentralt bibelsk anliggende. Denne teologien er best ivaretatt i kirkens tidebøntradisjon og liturgiske feiring. Tidens teologi er en ordnende teologi som ordner hele uken og dagens rytme, liv og arbeid, bønn og hvile til et sammenhengende kosmos. Døgnets og ukens pulsslag er en stadig vekselvirkning mellom Skaperen og det skapte. At mye av tidens teologi er en arv fra kirkens jødiske røtter, tør være kjent for leserne av Luthers Kirke-tidende.

Men inkarnasjonen, dette at Gud stiger inn i tiden og rommet og selv blir en skapning, har også betydning for tidens teologi. Og påskedag er det som reorganiserer tiden i kirkens teologi i forhold til den jødiske. Derfor skal man ikke stige så lett forbi vers 1 i påskedagens evangelium når det står: "*Da sabbaten var over og det begynte å lysne den første dagen i uken ...*" Dette er et tungt teologisk utsagn på høyde med, ja til og med overordnet, ordene fra 1Mos 1,3ff.

Til utlegging av evangelieteksten er det viktig å stanse opp for de teologisk viktige ordene og ikke så alt for raskt løpe til det rent narrative, med kvinnene som kommer til graven, og det videre hendelsesforløpet. Det er lett å ty til det som skjer, når teksten legges ut, men jeg vil gjerne bidra til å gjøre predikanten oppmerksom på de viktige ordene i vers 1, og det er at "*sabbaten var over*", og "*den første dag i uken*" var kommet.

For kirken er disse ordene gjenstand for den tro at i og med Jesu oppstandelse på den første dagen har *evighetens soloppgang* allerede vist seg for oss. Det vil si: Jesu oppstandelse er begynnelsen på den *tiden* som er forløst fra denne verden, og som ordner frelsens kosmos i et levende og framtidrettet håpsperspektiv. Denne tiden, som begynner med Kristi oppstandelse, blir derfor kirkens utgangspunkt. Vi er gudsríkets folk, som lever i tiden, men er forløst inkarnatorisk fra tiden, i Kristus, og tilhører alt nå Guds evige rike. Derfor er hver søndag en gjentakelse og ihukommelse av denne forløsningen som har kjødets oppstandelse som sitt mål.

Den andre anmerkningen til evangeliet er engelens budskap (v. 6) om ham som ikke er i graven, men som er reist opp fra graven, og at dette var forutsagt av Jesus selv. Vers 6 er innholdsmettet med dette viktige og renskårne budskapet:

1. Han er ikke her.
2. Han er reist opp (egerthe),
3. slik som han sa.
4. Se stedet hvor han lå!

I dette verset ligger realitetene i påskedagens budskap ferdig til å proklameres. Ikke noe utenomsnakk - kun disse fire fakta som skal kunngjøres.

Til prekenen

Om Kristus ikke har stått opp, er vår tro ingen ting, sier Paulus. Derfor er predikantens oppgave påskedag ikke det å drive et slags intellektuelt ordkløveri omkring oppstandelsesbudskapetets (u-)sannsynlige sannhet. Vær vennlige, og spar menighetene for den slags! - Kristus er oppstått fra de døde! Dette er det gitte utgangspunktet denne dagen for enhver predikant. Tomas-prekener får man holde på andre dager, men ikke på påskedag. Rom for

undring, ja. Rom for å gjenoppdage budskapet på nytt sammen med rådville disipler av begge kjønn, ja. Rom for "mixed feelings" som frykt og glede i lag med kvinnene ved graven, ja. Men samtidig med oppstandelsens realitet som det gitte faktum.

Prekenen skal begynne med et *exordium* og det helst som en lovprisende innledning til høytidsvers og evangelium. Jeg vil gjerne i denne anledning få anbefale Meliton av Sardes sin påskepreken, slik vi har fått den så flott i norsk drakt av Oskar Skarsaune. Siste del av denne påskepreken (fra avsnitt 100) kan være en nyttig forberedelse til å skrive et eget *exordium*. Stort bedre kan det ikke gjøres.

Selve prekenen hviler i realitetene. Man må alltid velge seg prekengenre, men på høytidsdager er det naturlig at predikanten inntar heroldens plass i menigheten. Her skal noe kunngjøres som alle må få del i. Dette er ikke dagen for "small talk."

Vi tør tro at menighetene kjenner det ytre hendelsesforløpet, og etter at evangeliet er lest, har jo også menigheten hørt budskapet på nytt. Jeg vil derfor anbefale predikanten å snevre fokuset inn slik at *konsekvensene* av Kristi oppstandelse trer fram for menigheten som et budskap som gir mening. Da kan for eksempel prekenen proklamere budskapet på samme måte som vi finner det i mange av påskens salmer: "Døden må vike for gudsríkets krefter" ... "Deg være ære! Herre over dødens makt" ... "Påskemorgen slukker sorgen," eller som Paulus "... nå er Kristus oppstått og han er blitt førstegrøden av dem som har sovnet inn."

Med bakgrunn i mine enkle tekstanmerkninger vil jeg anbefale følgende fokus i påskedagens preken dette året, *tidens teologi*.

På den sjettede dagen, fredag, skapte Gud mennesket. På den sjettede dagen, langfredag, døde Kristus i menneskets sted. [Som en digresjon vil jeg bare gjøre oppmerksom på at hendelsene langfredag følger tidene i tidebønnene. Kristus ble grepet under vigilien om natten, forhørt og dømt den 1. time (kl. 6 - Prim), korsfestet i den 3. time (kl. 9 - Ters), virket solformørkelse den 6. time (kl. 12 - Sext), ba sin siste bønn og døde i den 9. time (kl. 15 - Non) og var lagt i graven til den 12. time (kl. 18 - Vesper). I løpet av en arbeidsdag (fra 6 - 18) gjorde Kristus sitt frelsesverk langfredag].

På den sjuende dagen hvilte Gud fra alt det han hadde gjort. På den sjuende dagen hvilte Kristus i graven fra alt det han hadde gjort.

Som Gud på skapelsens morgen sa: "Bli lys!", slik er påskedag den første skapelsesdagen, den første dag i uken i Guds evige rike. Se, jeg gjør alle ting nye, sier Kristus.

Kirken lever med et eskatologisk håp, men dette håpet har et historisk ankerfeste i Jesu oppstandelse.

To sentrale tekster i tidens teologi finner vi i bibelens første og siste bok. I Norsk Bibel sin reviderte oversettelse (2007) finner vi en spennende oversettelse av 1Mos 2,3 der det heter: "Og Gud velsignet den sjuende dagen og helliget den, for på den hvilte han fra alt sitt verk, det Gud hadde skapt *og ville gjøre*." Med denne oversettelsen siktes det (teologisk) ikke alene til tanken om *creatio continua*, men til dette at det alt i selve skapelsen er noe som ennå gjenstår for Gud å gjøre - soteriologisk. Alt i skapelsesfortellingens siste ord (hebr. laasot) ligger et varsel om at Gud ennå har noe som han skal gjøre med et fremmadskuende perspektiv.

I Johannes åpenbaring 21, 5f kan vi derimot lese: "Han som sitter på tronen, sa: Se, jeg gjør alle ting nye. Og han la til: Skriv det ned, for dette er troverdige og sanne ord. Så sa han til meg: *Det er skjedd!*" Midt i teksten som handler om at Gud skal skape en ny himmel og en ny jord, kommer disse merkelige ordene "Det er skjedd!" Åpenbaringsboken får her plutselig et tilbakeskuende og perfektivt aspekt.

Påskedag kan prekenen ta opp i seg skapelsesfortellingens fremmadskuende perspektiv og spørre: Når? Når skal Gud gjøre ferdig det som han "... *ville gjøre*"? Og når skjedde det som "... *har skjedd*"? Påskedag er svaret! Påskedag er begynnelsen på alt nytt og fullbyrdelsen av hele Guds verk, samtidig som den er begynnelsen på den nye himmel og den nye jord som skal komme.

Til gudstjenesten

Påskedag er *festum festorum* (festenes fest), og alt som skjer, må stå i stil til dette. Musikalsk bør menigheten forberede seg godt med liturgisk kor og forsangere, og sammen med kantor/organist øve inn bibelsk salme og sørge for at festseriene i liturgien sitter som spikret.

Dersom det ikke er påskenattsmesse, kan påskelyset bæres inn i prosesjonen før prosesjonskorset og plasseres synlig midt i kordøren. Er det påskenattsmesse, står påskelyset allerede tent i kordøren når menigheten kommer påskedag.

Det er en god skikk å bruke utgangsprosesjon påskedag og la menigheten gå syngende ut og avslutte ute på kirkebakken (event. kirkegården) under salmen "Påskemorgen slukker sorgen." Denne salmen oppsummerer flott påskedagens realiteter og kirkens levende håp på bakgrunn av Jesu Kristi oppstandelse fra de døde.

Forslag til salmeseddel

Inngang

919 Kristus er sannelig oppstanden

Hovedsalm

187 Deg være ære

Før preken

182 Krist stod opp av døde

Høytidsvers

177 Han er oppstanden, store bud

Credo

945 Nikenum

Etter preken

196 Døden må vike for gudsríkets krefter

Før nattverd

138 Til Lammets måltid får vi gå

Under nattverd

191 Han er oppstanden. Halleluja!

Slutningsalm

195 Livet vant, dets navn er Jesus

Utgangsprosesjon

184 Påskemorgen slukker sorgen

2. påskedag

13. april 2009

Jona 2,1-11. Apg 10, 34-43

Evangelieteksten Lukas 24, 13-35 (Emmausvandrerne)

The Day after - Abide with me!

Et talende symbol for den andre påskedagen er det greske korset med seierherrens monogram ICXC over tverrbjelken og bokstavene NIKA under. Dette er risset inn i nattverbrødet i ortodokse kirker. Inskripsjonen betyr at Jesus Kristus seirer. Brødet og den seirende Kristus med sin oppstandelseskraft hører sammen. Når disiplene etter Emmaus-vandringen ser ham ta brødet, lese takkebønnen og bryte og dele det, åpnes deres øyne og gjenkjennelsens under skjer: Husfaren i frelsens husholdning sitter på ny og på ny måte i høysetet. Det er åpnet for nye veier i verden: Vi har alle en medvandrer som går ved vår side og leder vår gang; han blir ikke blir trett, i motsetning til oss.

Den tomme graven i Jerusalem ble aldri noe gledesbudskap. Den var ikke i seg selv overbevisende. De som kom dit, ble enten ute av seg av redsel eller henrykket til sjokktilstand når de ser at det døde legeme utrolig nok mangler. Var det ikke nok å henge ham på korset? Skulle han også "oppleve" gravrøveri? Først når hans personlighet lyser idet han bryter brødet, og når han uttaler Marias navn! Da først!

Vi tilber ikke malte bilder av en tom grav! Det er en som kaller oss ved navn og ber oss dele vin og brød i hans navn.

Tekstene

Jona-teksten har salmens preg - og kan gjerne brukes som veksellesning i en gudstjeneste. Som apropos til teksten står den alltid aktuelle "Prekenen" som fader Mapple holder i første del av Herman Melvilles "Moby Dick". Det er kraftig teologi i bokas kapitler 8 og 9: "Prekestolen" og "Prekenen". Den som tar seg bryet med å lese (om enn bare) disse kapitlene, har skikkelig åndelig seilaskost for ei god stund og trenger ikke spise kulltabletter!

I teksten fra Apg hører vi en preken av apostelen Peter som i korte trekk gjenforteller Kristus-begivenheten. Den står stilistisk til

DAG ØIVIND ØSTERENG

Prest

Kleopas' lille "preken" til den oppstandne (Lukas 24, 19-21).

Evangelieteksten kan inndeles slik:

- v. 13-15: Vandring og debrifning fra Jerusalem til Emmaus (ca 11 km).
- v. 16: Tilsynekomst. Synsfeltet blokkeres / ingen gjenkjennelse.
- v. 17-18: Første dialog.
- v. 19-21: Nyhetssending.
- v. 22-23: Tom grav ledsaget av visjoner og englebudskap: Jesus lever.
- v. 24: Noen ser bare graven.
- v. 25-27: Den fremmedes tolkning (streng tale).
- v. 28-31: Handling - brødsbrytelse, gjenkjennelse og forsvinning.
- v. 32: Erkjennelse av en åndelig opplevelse knyttet til skriftene.
- v. 33-35: Tilbake til Jerusalem - vitnesbyrdet.

Teksten danner i evangeliets siste kapittel en overgang mellom selve oppstandelsesberetningen i og omkring den tomme grav (v.1-12) og den oppstandnes møte med sine disipler med flere i Jerusalem, utrustning, sendelse og velsignelse før han blir tatt opp til himmelen på veien til Betania (v.36-53).

Beretningen har noe av essayets karakter; En får assosiasjoner til Michel de Montaigne eller til Josef-fortellingen i 1.Mosebok. Det bygges spenning inn i teksten: Evangelisten lar oss få vite at det virkelig er Jesus - mens vandrerne får være i det ussive. Teksten har "alt": Progresjon, vandring, fellesskap, dramatiske hendelser som bakteppe, håp, vemod, nærhet, lengsel, eksistensiell angst, bordfellesskap, fellesskap, tolkning og skriftutlegging.

Vandring gjennom evangelieteksten (prekensåkorn).

- To disipler: Der to eller tre er samlet i hans navn, er den oppstandne midt i blant dem.
- "Talte sammen": Den oppstandne som deltar i den gode og fortrolige samtale.
- Jesus selv kom: Han som alt dreier seg om er den som kommer, den som alltid er "i kjømda" og gjør seg selv til medvandrer.
- Noe hindret dem i å se / hindret gjenkjennelse: Alt på vår vei fra Jerusalem til vårt hjemsted som hindrer oss i gjenkjennelse av den oppstandne - hans nærvær i vår nærhet.

- De så bedrøvet opp: Det å være i villrede - det å være uten håp - det å ha fått seg en real knekk i livet - det å oppleve håp som brister.
- En av dem het Kleopas: Et disippelnavn som vi ikke kjenner til: En teori kan være at en Kleopas har plukket opp fortellingen og bygd seg selv inn i den - som en sponsor til et rennesanse-maleri - og at den andre var en av de 11? Her kan han være en representant for alle oss ukjente disipler. Han kan være en av de 11s venner som det henvises til i vers 33.
- Den eneste uvitende: Han som blir medvandrer, synes å være den eneste som ikke har fått med seg det alle visste - det som VG ville hatt på forsiden hver eneste dag! Nei, ikke Snåsa-mannen - men Nasaret-mannen - ikke bare kraften som helbreder, men livsfyrsten som frelser: "Dette om Jesus fra Nasaret" - "mektig i ord og gjerning".
- Profeten: Han som kunne tolke folkets "her og nå" inn i frelseshistoriens sammenheng.
- For Gud og hele folket: Jesu gjerning hadde det offentlige i seg. "Vita activa" (Hannah Arendt) har nettopp offentlighetens karakter. Et menneske er også det som det offentlig står for - i ord, skrift og handling. Å leve i offentligheten er å skape seg selv om å bli mer menneske fordi ens humanitet lever og virker og oppfattes blant folk.
- Våre overprester og rådsherrer: Hans gjerning skapte splittelse i folket. De ansvarlige ledere trodde de brukte vilje og visdom da de søkte å utrydde splittelsens årsak: Det blir vanskelig å tale om oppstandelsen uten å fortelle om lidelsen og offentligheten. Da blir den bare en løsning på dødens problem som henger i løse lufta: Oppstandelsen har jordledning.
- Og vi som hadde håpet: De fromme i landet levde i håpet om at det vidunderlige kunne skje, at det utrolige kunne skje, at skriften virkelig hadde hold i seg, og at Messias var kommet. Jesu korsfestelse er også korsfestelse av dette håpet. Kristendom er for den søkende; - den som banker, blir det lukket opp for - den som søker, skal finne - den som ber, får.
- Kvinner har gjort oss forvirret: De kommer fra vår krets, ville ikke lure oss. Hva skal vi tro på? Hvem vil ofre sin ære i å tro på slikt

- kvinnefolksnakk - mannsperspektiv/kvinneperspektiv - allikevel: Vi er forvirret.
- Et syn av engler - et budskap fra engler: Engleskole - englesyn: Gjør det saken bedre ? - eller enda verre?!!
  - Noen av våre: Kvalitetskontroll av oppstandelsesunderet! Sertifiserende disipler - påskedagens VERITAS: De fant det slik som kvinnene hadde sagt.
  - Dere uforstandige: Men Jesus da! Det er ikke slik vi mener at Jesu holdning i møte med medmenneskene skal være: Slike utbrudd. Den oppstandne - fortsatt den inkarnerte - fortsatt med følelser - når vi er uforstandige og vantro: Er det da egentlig et evangelium! For oss som lever i det opplyste politisk korrekte eneveld! Og kan "tenke sjæl og mene". I den gamle oversettelsen heter det "I dårer og senhjertede til å tro".
  - Skriftens tidsvise: Den oppstandne tolker skriften for sine følgesvenner. Det er det som er hans oppgave - også som den oppstandne: Det er det som er vår oppgave som Jesu legeme i verden: Nulla die sine linea: Ingen dag uten en linje. Moses, profeten - alt! Alt hører med i fellesskapet.
  - Nærmet seg landsbyen: Kirken har sitt utspring i Jerusalem - men sprer seg deretter ut over i alle verdens landsbyer på alle kontinenter. Underet skjer der den oppstandne får vandre sammen med dem som er uten håp, og tolke skriftene sammen med dem. Uten skrifttolkingen blir medvandringen bare fuglesang. Det er fint - men det er ikke frelse i det. Kirken har noe å fare med - vandre med - til dem som trenger ordet og bordet.
  - O bli hos oss - nå er det aftentid - og mørket stiger - dvel, O Herre blid! Han gikk med inn og ble.
  - Tok + bad + brøt + gav = de samme ord som brukes ved mettingen av de 5000 (9,16) og ved det siste måltid (22,19) - det er det som skaper gjenskjennelsen. De har sett ham gjøre det tidligere ved disse så ulike anledninger. Den første så mektig i gjerning / så mektig en gjerning - den andre så mektig i ord - at han selv ble deres mat - han som er Ordet.
  - Han blir usynlig. Hadde han fortsatt å være synlig, ville alt vært tapt - på ny. Han ville ha

- korsfestet seg til menneskenes sanser, og troens kraft til frelse ville gått tapt.
- Brant ikke våre hjerter: Jesus rører ved menneskets innerste - han som er ett som skaper, frelser og trøster. Han er *mennesket* - og rører ved menneskenes hjerter - men det er ved Skriftens ord at alt skjer.
  - Og de brøt opp: Den oppstandne skaper oppbrudd. Uten oppbrudd stagnerer mennesket. Alle må før eller siden vende tilbake til Jerusalem - der det skjedde - for så å gå ut derfra igjen.
  - De fant de elleve og vennene deres - oppbruddet fører til fellesskap: Kristne, la oss søke sammen. Kristendom er fellesskap - fellesskap ved og med den oppstandne.
  - Kjente ham igjen da han brøt brødet: Brødsbrytelsen er nerven i alt. Måltidet er bilde på det himmelske måltid - og fellesskapet i Jerusalem et forbilde på det nye Jerusalem der han gjør alle ting nye.

Ordet og bordet.

For en "gammel" pilegrimsprest er denne teksten grunnteksten: Vi er vandrere - seilere på livets hav - underlagt naturlover og syndefall. Utlevert og innfelt: Utlevert til krefter som *tar* oss - innfelt i kjærlighet som *har* oss. Gudstjenesten skjer under vandringen: Den oppstandne blir vår følgesvenn og åpner skriftene for oss: Ordet i Gudstjenesten. Han ser våre lengsler. Den oppstandne blir med oss helt inn i vårt fellesskap og blir vår bordgjest og bryter brødet: Bordet. Han blir stamgjest - og alterbordet blir "Stammtisch" hver søndag, dagen da vi i ukentlig rytme og ramme feirer hans oppstandelse. Hver søndag er en oppstandelsesdag - og hver mandag "the day after" - ikke etter katastrofen - men etter den store triumfen, en dag for den oppstandne til å slå følge med oss ut i ukehverdagen - for den oppstandne til å bryte brødet med oss slik at vi igjen kan bryte opp og gå ut i verden - via Jerusalem - og bli menneskenes medvandrere på livets store pilegrimsferd - ikke fra vogge til grav - men fra dåpens bad og til Det nye Jerusalem. Vi har fått Det nye testamentet i dåpsgave - vi er arvinger til det skriften legger ut om!

Kleopas' bønn og salme:

For Kristi hellige fødsels skyld, for hans kors og hans død, for hans seierrike oppstandelse og himmelfart, i vår lykkes tid, i vår sorg og vår nød, på vår vandring i de bratte lier og på de trange stier, ved de glatte stene - alene i vår siste vandringstime og på dommens dag: Hjelp oss, bli hos oss, kjære Herre Gud og Far!

*Når du velsigner, ei av frykt jeg vet,
sår gjør ei ondt, gråt har ei bitterhet.
Hvor er vel dødens brodd? Jeg frykter ei.
Du som har seiret, Herre, bli hos meg!
(NoS 814, vers 4:)*

God påsketid!

KJELL A. SKARTSETERHAGEN

Sokneprest i Nittedal

Hold ferie i Danmark:

To bjælkehytter udlejes i Hovborg Hytteby i Vestjylland. Hytterne er 40kvm + hems 20kvm. De er udstyret med alt i service, er fuldt møbleret og har brændeovne.

Hytterne ligger bare 20 km. fra Legoland i et naturskønt område med mulighed for fiskeri. Også kort vei til Vesterhavet. Der er masser af muligheder.

Pris: Højsæson: 14. juni - 30. august: d.kr.

700 pr dag - d.kr. 3800,00 pr. uge.

Udenfor sæson: d.kr. 600,00 pr dag - d.kr. 2700,00 pr. uge.

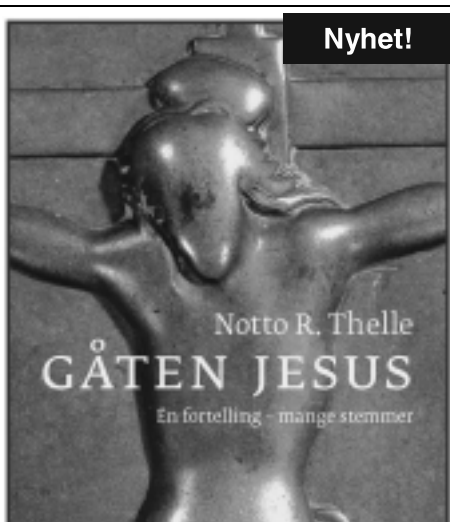
Henvendelse:

Helge Pedersen Tlf. 0045 97 32 49 41/

0045 60 95 23 09 e-post: bork@lite.dk

Peter Søgaard Tlf. 0045 97 17 23 08/

0045 61 74 16 52 e-post: peterlinde@mail.dk

Tekster og tema knyttet til faste, påske og pinse

**”Det är en stor bok ... som
ständigt öppnar nya horisonter
och kommer med överraskande
insikter”**

Wilfrid Stinissen

**Notto R. Thelle stiller
spørsmålstejn ved monotonien i
tradisjonell forkynnelse og gir rom
for polyfonien, de mange stemmene
som tolker den gåtefulle mesteren.**

Kr 250

I bokhandelen eller direkte fra forlaget
Gratis forsendelse

Oriens Forlag www.oriens.no
notto.thelle@teologi.uio.no

FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

LEDIGE STILLINGER

Agder og Telemark bispedømme

Embetet som prost i Otredal prosti i Agder og Telemark bispedømme er ledig.

Prosten leder prestedtjenesten i prostiet, bistår biskopen i dennes embetsutøvelse og utfører for øvrig de gjøremål som ligger til prosteembedet.

Visjonen i Agder og Telemark bispedømme er: "Nær troens kilder - nær dagens mennesker". Prosten bidrar til å levendegjøre denne visjonen i menighetene. Det stilles krav erfaring som prest, vilje og evne til samarbeid, åndelig og strategisk ledelse og til å organisere og utvikle prestedtjenesten i prostiet.

Otredal prosti omfatter Bygland, Bykle, Evje og Hornnes, Iveland, Valle og Vennesla kommuner med om lag 20 000 mennesker. I prostiet er det 9 sokn med 17 kirker som betjenes av 6 sokneprester, i tillegg til prosten. Soknene i prostiet har ansatt prostidiakon i et samarbeidsprosjekt. I fellesrådene er tilkatt 46 personer i om lag 17 årsverk. Målformen er bokmål i soknene i Vennesla og Iveland. De øvrige soknene har nynorsk som målform i tjeneste og liturgi.

Prosten gjør etter biskopens forordning menighetstjeneste i Vennesla, Øvrebø og Hægeland sokn. I den delen av prostiet bor over halvparten av prostiets befolkning. Her er det kateket i hel stilling. Prosten er samlokalisert med kirkevergen og kirkekontoret i Vennesla og har sekretærhjelp 5 timer i uka.

Den som blir utnevnt, må rette seg etter tjenesteordning for proster. Vedkommende må

finne seg i endringer i gjøremål og prostiets utstrekning samt endringer i regler for pensjon og aldersgrense.

Til embetet hører bolig med boplikt i Vennesla prestegård, Venneslavegen 282, 4700 Vennesla. Denne er bygd i 1947, med grunnflate 120 m² i to fulle etasjer pluss kjeller og lagringsloft, totalt boligarealet er ca 220 m². Det er garasje fra 2002 med en grunnflate på 48 m². Eiendommen er på 2350 m², derav 1700m² opparbeidet hage. Den som blir utnevnt, må finne seg i avgjørelser som blir fastsatt med hensyn til leie, bruk og eventuell flytting av bosted.

Søkere må opplyse om de behersker begge de offisielle målformer.

Kvinner oppfordres til å søke.

Stillingen lønnes i kode 67-76.

Søknad med CV, vitnemål, attester og opplysninger om referanser sendes tjenestevei til Kultur- og kirkedepartementet, Postboks 8030 Dep., 0030 Oslo.

Søknadsfristen er 3. april 2009. Det vil bli utarbeidet offentlig søkerliste. Søkeres gjøres oppmerksomme på at opplysninger om dem kan bli offentliggjort, selv om søkerne ber om ikke å bli ført opp på offentlig søkerliste, jf. offentleglova § 25 annet ledd.

Nærmere opplysninger om embetet er å finne på Agder og Telemark bispedømmes hjemmeside www.kirken.no/Agder, ved henvendelse til prosten i Otredal, tel. 38150080 eller Agder og Telemark bispedømmekontor, tel. 38105120.

Agder og Telemark bispedømme

Embetet som prost i Lister prosti i Agder og Telemark bispedømme er ledig.

Prosten leder prestetjenesten i prostiet, gjør selv tjeneste som menighetsprest i Flekkefjord slik biskopen har fastsatt, bistår biskopen i dennes embetsutøvelse, og utfører for øvrig de gjøremål som ligger til prosteembete.

Prosten skal sørge for samordning mellom prestetjenesten og de kirkelige rådenes virksomhet. Det stilles krav om erfaring i personalbehandling, lederkompetanse og administrativ kompetanse. Det forventes evne og vilje til samarbeid og til å motivere medarbeidere og menigheter i forhold til de mål og strategier som er fastsatt for Agder og Telemark bispedømme.

Lister prosti omfatter de 17 soknene i kommunene Flekkefjord, Sirdal, Kvinesdal, Hægebostad, Lyngdal og Farsund. Det bor til sammen ca 35 000 mennesker i disse kommunene som samlet også betegnes som Listerregionen.

Prostiet har 12 prester, 2 menighetstilsatte ungdomsprester og 5 diakoner. Foruten prestene er det ca. 70 kirkelig tilsatte i prostiet, noe som utgjør ca. 35 årsverk. Prostiet har 24 kirker og mange bedehus. Bokmål anvendes i de fleste sokn. Enkelte små sokn benytter nynorsk.

Prosten har sekretær i 20% stilling og har kontor i Flekkefjord sammen med 2 sokneprester, ungdomsprest, diakon, kantor, 2 administrative stillinger og kirkevergen. Det er beregnet flytting til nyrenoverte kontorer i løpet av 2009/10. Prostens tjeneste som menighetsprest er knyttet til Flekkefjord sokn.

Den som blir utnevnt, må rette seg etter tjenesteordning for prester. Vedkommende må finne seg i endringer i gjøremål og prostiets utstrekning samt endringer i regler for pensjon og aldersgrense.

Til embetet hører bolig med boplikt. Boligen trenger oppgradering, og kommunen er innstilt på å skaffe egnet prostebolig i Flekkefjord. Den som blir utnevnt, må finne seg i avgjørelser som blir fastsatt med hensyn til leie, bruk og eventuell flytting av bosted.

Søkere må opplyse om de behersker begge de offisielle målformer.

Kvinner oppfordres til å søke.

Stillingen lønnes i kode 70-76

Søknad med CV, vitnemål, attester og opplysninger om referanser sendes tjenestevei til Kultur- og kirkedepartementet, Postboks 8030 Dep., 0030 Oslo.

Søknadsfristen er 3. april 2009. Det vil bli utarbeidet offentlig søkerliste. Søkeres gjøres oppmerksomme på at opplysninger om dem kan bli offentliggjort, selv om søkerne ber om ikke å bli ført opp på offentlig søkerliste, jf. offentleglova § 25 annet ledd.

Nærmere opplysninger om embetet er å finne på Agder og Telemark bispedømmes hjemmeside www.kirken.no\Agder eller ved henvendelse til Agder og Telemark bispedømmekontor, tel. 38195120 eller prosten i Lister, tel. 38328120.

Nidaros bispedømme

Prost i Gauldal prosti i Nidaros bispedømme.

Embetet som prost i Gauldal prosti i Nidaros bispedømme er ledig.

Prosten leder prestetjenesten i prostiet, bistår biskopen i dennes embetsutøvelse, gjør selv tjeneste som menighetsprest slik biskopen fastsetter, og utfører for øvrig de gjøremål som ligger til prosteembetet. Prosten må ha vilje og evne til å etablere gode samarbeidsrelasjoner og arbeide for å virkeliggjøre bispedømmets strategiske planer. Det stilles krav om gode lederegenskaper.

Prostiet omfatter 21 sokn i den sørøstlige delen av bispedømmet. Soknene fordeler seg på kommunene Melhus, Midtre Gauldal, Holtålen, Røros, Rennebu og Oppdal som har henholdsvis 14640, 5940, 2060, 5550, 2600 og 6630 innbyggere. I fellesrådene er det til sammen omlag 36 årsverk fordelt på 66 stillinger. Prostiet betjenes foruten prosten av 11 prester.

Prosten har for tiden sete i Melhus kirkelige fellesråd.

Prostens kontor er ved kirkekontoret i Melhus hvor det er kontorfellesskap med de tre

prestene i Melhus. Prosten har administrativ hjelp. Kontoret ligger like ved kontoret for de andre tilsatte hos Melhus kirkelige fellestråd, og full samlokalisering planlegges.

Den som blir utnevnt, må rette seg etter tjenesteordning for proster. Vedkommende må finne seg i endringer i gjøremål og prostiets utstrekning samt endringer i regler for pensjon og aldersgrense.

Til embetet hører bolig med boplikt. Boligen eies av Opplysningsvesenets fond. Boligen ligger ca 2 km fra Melhus sentrum, like ved Melhus kirke, Anders Hovdes veg 2, 7224 Melhus. Den er oppført 1961 og har inngang både i sokkel og på hovedplanet med et boareal på ca 243 m². Med boligen følger enkel garasje. Tomten er ca. 1,5 da. Den som blir utnevnt, må finne seg i de bestemmelser som måtte bli truffet om boligen, herunder eventuell flytting av bosted.

Søkere må opplyse om de behersker begge målformer.

Stillingen lønnes i l.tr. 67-76.

Kvinner oppfordres til å søke.

Nærmere opplysninger hos Nidaros bispedømme ved stiftsdirektør Kristian Stendahl (73 53 91 00).

Søknader sendes med CV, vitnemål, attester og opplysninger om referanser gjennom den biskop søkeren står under tilsyn av, til Kultur- og kirke departementet, postboks 8030 Dep., 0030 Oslo.

Søknadsfristen er 3. april 2009. Det vil bli arbeidet offentlig søkerliste. Søkeres gjøres oppmerksomme på at opplysninger om dem kan bli offentliggjort, selv om søkerne ber om ikke å bli ført opp på offentlig søkerliste, jf. offentliglova § 25 annet ledd.

OLAV- OG SUNNIVASTIPENDET 2009

Kultur- og kirke departementet utlyser to ulike kirkelige stipend i 2009. Stipendiene er opprettet for å øke kunnskapen om kirkens rolle i samfunnet og for å styrke kirkens kompetanse til å løse dens oppgaver.

Sunnivastipendet blir tildelt én eller flere personer som har vært eller er leke medlemmer av et av kirkens rådsorganer. Det vil bli utdelt inntil tre stipendier à kr. 25 000.

Olavstipendet blir fortrinnsvis tildelt prester tilsatt i statlig kirkelig stilling med minst 3 års sammenhengende prestetjeneste. Det deles ut ett stipend på inntil kr. 100 000. Til stipendet knytter seg også forsker-/stipendiatstilling med lønn for ett år.

For begge stipendiene gjelder følgende:

Stipendiene kan sees i sammenheng ved at søkere har ulike tilnæringsmåter til samme tema. Søknader utformes i samsvar med retningslinjer utarbeidet av Kirkeavdelingen, Kultur- og kirke departementet, som fås ved henvendelse til bispedømmekontorene eller kan hentes på nettet (se adresse under). For spørsmål vedrørende stipendiene kontakt Kirkeavdelingen, tlf. 22 24 79 03.

Søknader om Olav- og Sunnivastipend sendes via biskopen. Søknader for 2009 må være biskopen i hende *innen 24. april 2009*. Fullstendig utlysningstekst og veiledninger ligger også ute på våre nettsider: www.kkd.dep.no, velg "kirke" og deretter "aktuelle lenker".

Returadresse:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad, prost Jan Otto Myrseth og kapellan Sunniva Gylver.

REDAKSJON

Luthersk Kirketidende, v/*Eyolf Berg*,
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO.
Red. sekr.: *Eyolf Berg*.
Tlf. 91 17 65 37.
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk og kan sendes til ovenstående e-postadresse.

ABONNEMENT, ADRESSEENDRING O.L.:

Luthersk Kirketidende v/*Eyolf Berg*,
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO.
Tlf. 91 17 65 37.
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

Pris kr. 525,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 650,- pr. år.
Kontonummer: 3000.14.73669

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 7 annonsemøduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 500,- +mva
2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 900,- +mva
3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 1500,- +mva
4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 1500,- +mva
5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 2000,- +mva
6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 2500,- +mva
7. *Dobbelside* (Høyde 177 mm, bredde 2x127 mm) kr. 4000,- +mva

ISSN 0332-5431

